ФИФІ ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ ІЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКІУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КЪБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКІ

№203 (22.111) ● 2011 гъэм жэпуэгъуэм (октябрым) и 26, бэрэжьей ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокІ ● И уасэр сомИ 3-щ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

Сурэтыр **МАМИЙ Руслан** *трихащ.*

Куейм и гугъуехьхэр яубзыху

● ЗэІущІэхэр

Вэсэмахуэ КъБР-м и Президент Кьанокъуэ Арсен Іуащхьэмахуэ куейм щригъэкІуэкІащ къаІэ, район администрацэхэм я Іэтащхьэхэм я зэІущІэ. Абы и лэжьыгъэм хэтащ республикэм и Парламентым и Тхъэмадэ Чеченов Ануар, Правительствэм иУнафэщІ Гергер Иван, федеральнэ инспектор нэхъышхьэу Къэбэрдей-Балькъэрым щыІэ Вербицкий Алексей, министерствэ псоми я унафэщІхэр, куейм хьихьэ кІуаежьэхэм я администрацэхэм я Іэтащхьэхэр, Іуащхьэмахуэ районым щыпсэуэхэр.

ЗЭІУЩІЭМ щІидзэн и пэ, **Кьанокъуэ Арсен** щыІащ гупс кІыщыщІагъэкІ Іуэхущ-Іапіэм, Іуащхьэмахуэ жылагъэм щыпсэуэхэм яІущащ.

- Иужьрейуэ сыкъзыщыкІуам фыкьэзгъэгугъат щІэхщІэхьыгъэ фи деж сыкьебдлэгъэну. Абы лъандэрэ ззхьужьныгъэшхуэхэр щыІащ. КТО-р ягъэуври, ар фи куейм и экономикэм зэран хуэхъуащ. Куэдым жаІэ мы щыпІэм зыгуэр щагуэшын папщІэ КТО-р кьагупсысауэ, ауэ, фи фІэщ зэрыхьун, фи щынагъэнщагъэр нэгъэуэщІу кьытхуэзэгъэпэщыну щытамэ, а Іэмалыр къэдмыгъэсэбэпынут Абы Іэмальншагъэкі эдыхуэкІуэн хуей хьущ. Мы щІыпІэм щыпсэуэхэр я феидэ эыхэль Іуэху пэщІэдгъэкІуэтыну дыхуейуэ аракъым, атІэ фи гъащІэр эзредгъэфІэкІуэну щытыкІэхэр кьыззэдгъэпэщынрагъ зи яужь дитыр, - жиІащ Кьанокъуэм.

Іуащхьэмахуэ къуажэм щыпсэуэхэм Президентым хуаІуэтащ я гукъеуэ куэд ящІи абы я нэхъыбэр иуейм КТО-р зэрэщагъэувам кьыззэрыхэкІыр наІуэ хьущ. Ар щэкІуэгъуэм и япэ махуэхэм Іуахьжыну кьыззэхуэсахэр кьыгъэгугащ республикэм и Іэтащхьэм.

- Пэжщ, абы кьигъэувА Іуэхугъуэ псори и кІэм нэсу лэжьа хьуакъыми, МВД-м и кьару гуэрхэр куейм и щыналъэм кьинэнущ, фэри туристхэри нэхъыфІу хьума хьун папщІэ. Ауэ КТО-м я хабзэ ткІийхэр кьутэжьын хуейщ. Псори тэмэму екІуэкІмэ, ар щІэрыщІэу дзэувьжьыныкъым, - жиІащ Президентым.

Іуащхьэмахуэ жылагъуэм щыпсэуэхэм кьагъэува упщІэ псоми жэуап пыухыкІахэр яІуэтэащ. Ар мы куейм къэкІуэн япи щыгъ уаэрэ я Іуэхугъуэхэм я нэхъыбэм. Псальэм папщІэ, иужьрей маазэхэм кьриубыдэу а зы кьуажэм щыщу щыху цыху 20 хуэдизкІуэри, Президентым Іущат, я щхьэ Іуэхукіэ дэІэпыкъуэгъу я кьалъыхьуэу, Интернеткіи кьуажэдэсхэм зыбжанэрэ зыкъыпащІат. ИтІани, Кьанокъуэ Арсен зыщымыгъуаэрэ гугъуехь зыбжанэ кьыхэкІащ кьуажэдэсхэм кьаІэта Іуэхугъуэхэм. Псальэм папщІэ, апхуэдэт кьэрал гъунапкъэхьумэхэм я лэжьэкІэм хэль хабзэ ткІийхэр абыхэмэ туристхэми зэрэн зэрахуэхьун.

- Кьэрал гъунапкъэхьумэхэмрэ республикэмрэ я зэхуэхьэсыгъэ щыІэ. Ар кьэщыщІэ феидэ эыхэль Іуэху пэщІэдгъэкІуэтыну дыхуейуэ аракъым, атІэ фи гъащІэр эзредгъэфІэкІуэну щытыкІэхэр кьыззэдгъэпэщынрагъ зи яужь дитыр, - жиІащ Кьанокъуэм.

Іуащхьэмахуэ кьуажэм щыпсэуэхэм Президентым хуаІуэтащ я гукъеуэ куэд ящІи абы я нэхъыбэр иуейм КТО-р зэрэщагъэувам кьыззэрыхэкІыр наІуэ хьущ. Ар щэкІуэгъуэм и япэ махуэхэм Іуахьжыну кьыззэхуэсахэр кьыгъэгугащ республикэм и Іэтащхьэм.

- Пэжщ, абы кьигъэувА Іуэхугъуэ псори и кІэм нэсу лэжьа хьуакъыми, МВД-м и кьару гуэрхэр куейм и щыналъэм кьинэнущ, фэри туристхэри нэхъыфІу хьума хьун папщІэ. Ауэ КТО-м я хабзэ ткІийхэр кьутэжьын хуейщ. Псори тэмэму екІуэкІмэ, ар щІэрыщІэу дзэувьжьыныкъым, - жиІащ Президентым.

Іуащхьэмахуэ жылагъуэм щыпсэуэхэм кьагъэува упщІэ псоми жэуап пыухыкІахэр яІуэтэащ. Ар мы куейм къэкІуэн япи щыгъ уаэрэ я Іуэхугъуэхэм я нэхъыбэм. Псальэм папщІэ, иужьрей маазэхэм кьриубыдэу а зы кьуажэм щыщу щыху цыху 20 хуэдизкІуэри, Президентым Іущат, я щхьэ Іуэхукіэ дэІэпыкъуэгъу я кьалъыхьуэу, Интернеткіи кьуажэдэсхэм зыбжанэрэ зыкъыпащІат. ИтІани, Кьанокъуэ Арсен зыщымыгъуаэрэ гугъуехь зыбжанэ кьыхэкІащ кьуажэдэсхэм кьаІэта Іуэхугъуэхэм. Псальэм папщІэ, апхуэдэт кьэрал гъунапкъэхьумэхэм я лэжьэкІэм хэль хабзэ ткІийхэр абыхэмэ туристхэми зэрэн зэрахуэхьун.

- Кьэрал гъунапкъэхьумэхэмрэ республикэмрэ я зэхуэхьэсыгъэ щыІэ. Ар кьэщыщІэ феидэ эыхэль Іуэху пэщІэдгъэкІуэтыну дыхуейуэ аракъым, атІэ фи гъащІэр эзредгъэфІэкІуэну щытыкІэхэр кьыззэдгъэпэщынрагъ зи яужь дитыр, - жиІащ Кьанокъуэм.

Іуащхьэмахуэ кьуажэм щыпсэуэхэм Президентым хуаІуэтащ я гукъеуэ куэд ящІи абы я нэхъыбэр иуейм КТО-р зэрэщагъэувам кьыззэрыхэкІыр наІуэ хьущ. Ар щэкІуэгъуэм и япэ махуэхэм Іуахьжыну кьыззэхуэсахэр кьыгъэгугащ республикэм и Іэтащхьэм.

- Пэжщ, абы кьигъэувА Іуэхугъуэ псори и кІэм нэсу лэжьа хьуакъыми, МВД-м и кьару гуэрхэр куейм и щыналъэм кьинэнущ, фэри туристхэри нэхъыфІу хьума хьун папщІэ. Ауэ КТО-м я хабзэ ткІийхэр кьутэжьын хуейщ. Псори тэмэму екІуэкІмэ, ар щІэрыщІэу дзэувьжьыныкъым, - жиІащ Президентым

Куейм и гугъуехьхэр яубзыху

(КIэухыр. ПэщIэдзэр 1-нэ нап.).

Куейр япэ итщ щIэныгъэ егъэгъуэтыныкIэ Iэнатlэм хилъхьэ ахъшэмкIи, нэгъуэщI IуэхугъуэхэмкIи, ауэ абы и бюджет IуэхугъуэлIэхэм фокIыт щIыхуэу зтелъыр адрей районхэм щыIэ бжыгъэхэм нэхъ нэхъыбэщ, бюджетым кьыхэхъуэ мылькыри щIтащ. ЗэрыгъэгъуэгурыкIуэ щIалъэ щIэныгъэ ящыгъуэ щIалъэ кIыхькIэ КIОм и хабзэхэр Iуащхьэмахуэ районым зэрыщыIар.

Т ырныауэ кьалэм кьищынэмыщIауэ, Iуащхьэмахуэ районым кьиузщIеубыдэ и инагъкIэ зэхуэмыдэу кьуажиплI. Абыхэм ящыщу Нейтрин, Iуащхьэмахуэ, Гегенеки, Байдаевэ, Герскол жылагъуэхэр апхуэдизкIэ щIыкIуци, ыкьуажэ администрацэ - Iуащхьэмахуэ къуажэм щыIар - яIэу арац. Инкьым езым и администрацэ щхьэхуэ зыгъуэта жылагъуэхэри. Псалъэм папщIэ, Лашкытlэ щыхуэ 787-рэ, Бахьсэн Ипщэ щыхуэ 460-рэ, Бедыкъ унагъуэ 130-рэ, Былым унагъуэ 491-рэ щыпсэууэ араш. Абы кьыхэкIыуи, и кьуажэхэр зехьэгъуафIэ, лэжьыгъэ Iэнатlэкlэ кьыхэзгъащIыгъуафIэ хьуи хуейщ.

Апхуэдэ жылагъуэ щыкIуэкIэ зиIэ куейм и административнэ щыIалъэ гъунапкьэхэм кьыхэщIаубыдэ щIыуэ гектари 185043-рэ. А бжыгъэм хэхэсыкIэ щIапIэу гектар 71778-рэ, кьуажэхэм мэкьумэщ щIапIэу яIэщIэлъ гектар 492-р, нэгъуэщI щы Iыхьэхэр. Псори зэ хэту, куейм щыхуэ 35174-рэ щопсэуи, абыхэм ящыщу 20057-р кьалэдэсщ. Бы километр зэбгъ узэнатlэм хуэзэу щыхуэ 19 щыпсэууэ арккъудейщ.

Iуащхьэмахуэ куейм и администрацыем и Iэтащхьэ **Малкаров Аслъэн** Iэхуэхэм ятеухуауэ кьыщыпсалъэм кьыхэзрыхэгъащмкIэ, районым щыпсэухэм ящыщу 2009 гъэм елытауэ 2010 гъэм дунейм ехыжахэм я бжыгъэм процентI 10,2-кIэ хэхъуащ, ауэ дунейм кьытехьахэм я бжыгъэ а пIалъэ дыдэм кьриубыдэу щыхуащIыжу 31-кIэ. 2010 гъэм куейм иIэпхъуакIащ щыхуи 143-рэ. Абы щыгъуэми, ику иту районым щагъэуба мазэ улахуэр 2010 гъэм сом 11131-м нэсу щытащ. Мы гъэм абы хэхъуащ сом 800 хуэдизкIэ. Улахуэ тынымкIи, социальнэ ахъшэр зыхухахахэм яIэрыгъэхьэныжкIи Iуащхьэмахуэ районым щыхуэ телькъым.

Щыхуэхэм пэжыгъэ Iэнатlэ кьахуэгъэзытенымкIэ куейм и центрым лэжьапIэншэу щатхащ щыхуэ 1371-рэ. КьищынэмыщIауэ, Iэнатlэ кьалъхьхуэу абы кьыхэкIыуи, мыхьэнэшхуэ иIэщ связыр дагъэнэшэу лэжьэным, - кьыхигъащауэ абы.

ГЪУЩIО Зарифэ.

● КъБР-м и Правительствэм

Къэрал щэсыпIэхэр

Ди газетым зэрытетащи, КъБР-м и премьер-министрым и ипэ къуэдза Абрэдж Iэдиб республикэм и Правительствэм зи чэзу зэIущIэр жэпуэгъуэм и 20-м иригъэкIуэкIащ. Абы Iуэхугъуэ 25-рэ щызэпкьрахащ.

КъБР-м экономикэ зыжьыныгъэмрэ сатумкIэ и министр**Мусуков Алий** кьыхилъхьри, зэхуэхьэм япэу щыхэплъащ 2012 - 2015 гъэхэм Къэбэрдей-Балькъэрым и Iэнатlэхэм инвестицэу кьыхрагъалъхьэм хэлъхьэуфэм тещIыкIыуэ республикэ программэ хэхам. Ар зэгъэхьэзыращ УФ-м и Президентым Федеральнэ Зэхуэсым Зэрызыхуигъэзам зэрыщыкIуэкIыращ, кьэмерцэ кредитхэм процентышхуэ зэрыкуэзэрщ, апхуэдэу республикэм щыщIэ криминоген щытыкIэрщ. А щхьэусыгъуэхэм я зэранкIэ инвестицэ проектхэр щагъэзащIэну Iапхьэ, нэгъуэщI хэлъхьуэу, ямыльхуу хальхъэр ягъэмащIэ, - кьыхигъащауэ министрым. - Программэм щыдгъэбелджылы Iуэхугъуэ зэхэтыр зыхуэунэтIар инвеститорхэр дэтIысыпхьэ папщIэ, Къэбэрдей-Балькъэрым законодательствэр щегъэфIэкIуэныращ, республикэм и экономикэм инвестицэ кьыхэзыIупхьэнуэхэм щытыкIэфI кьахуэзэрэщащырщ, инфраструктурэ зэпхьэныгъуэхэмрэ, Къэбащтэмэ, апхуэдизу промышленнэ парк кьр, инноваци лэжьыгъэр егъэфIэкIуэныр, къэралгуней зэдэлэжьэныгъэм и Iьабжьэр гъэбыдэныр.

Тепсэлъыхьа ноужь, республикэ программэм и проектыр зэдзэрзэныу къащтащ. Абрэдж Iэдиб Iуэхур зэгъэщIыпIалхэм пщэрыпIэ ящищIащ ар гъэззэщIэным хуэзэну мылькур етIанэрэ бюджет лIэужьыкIэу псоми къащIалъытащ.

Зэхьэхэм щызэпкьрахащ 2013 - 2025 гъэхэм Къэбэрдей-Балькъэрым кIэрыкубжьэрыхуэхэм зэрыщелэжьыным и республикэ программэ хэхам и проектыр. КъБР-м щIыуэпс гъэтIылъыгъэхэмрэ дыкъэзыхуэхьреихь дунейр хьумэныкIи и министрым и кьалэнэхэр зыгъэзащIэ **Гызыев Берт** кьызэригъэлъэгъуамкIэ, программэр сом мелардэ 2,2-м тещIыбжащ. Программэм щыубзыхуащ кIэрыкубжьэрыхуэхэм зэуIуу зэрелэжьыну щыкIэмрэ а Iуэхум бюджет лIэужьыгъуэхэр, уней инвесторхэр зэрыхахэ Шэну Iэмалхэмрэ. Абы папщIэ муниципалитетхэр техникэкIэ, IэмэпсымэхэмкIэ кьызэрагъэпэщынуц, заводищ яухуэнущ, щIэрыщIу кьэбгъэсэбэн мыхьунухэр щыщIатIэну щIыпIэ 15 кьыхахынущ, нобэ щыIэ идзыпIэ псори зэгъэбыдэнурэ зэхуащIыжьынущ, зи пIалъэр икIа пестицидэр агрохимикату тонн 44,5-рэ лъэныкьуэ ирагъэзыныщ.

Зэхьэхэм кьыщащтащ «ЦIыхубэ дружинэм и зэхэтпыкIэнум (и Положенэм) и Iуэхуитlэ» Правительствэм и унафэм и проектыр. ЩIалэгъуалэм я Iэхуэхэмрэ жылагъуэ зэгугъэныгъэхэм ядэлэжьэныкIэ мини-стрым и кьалэнхэр зыгъэзащIэ **Пащты Борис** зэрыжиIамкIэ, жылагъуэ хабзэр хьумэным щIыхуэр зэрыхэтынум теухуа республикэ Закономрэ нэгъуэщI пщалъэ-правовой актхэмрэ я Iьабжьэу дружинэ гупы-щIэхэр, кьызэрагъэпэщынуц. Абыхэм я лэжьыгъэр жылагъуэ щIыпIэ щыщ кIуэцI IуэхуэхэмкIэ Iэнатlэхэм яунэтIынущ. ЩIыхубэ дружиннэхэм я штабым кьэрал властым щIыпIэ самоуправленэхэм, организацэхэм, жылагъуэ зэгугъэныгъэхэм, лэжьакIуэ гупхэм я лIыкIуэхэр хагъэхьэнущ.

Зэхьэхьэм щагъэбелджылащ республикэ бюджетым и хьэкIкIэ зыдэIэпыкьунуэр. Абыхэм псори зэхэту сом мелуани 2-рэ мини 198-рэ иратынущ.

Кьызэхуэсахэр арэзы тезыхуащ «Кавказ Ищхьэрэ федеральнэ щIыналъэм щынхабзэмкIэ и щIыхьэрщ» фестивалым зыхуэгъэхьэзырыным теухуа унафэм и проектым. Сом зы мелуан зыхуахаIы а Iуэхугъуэр Урысейм Щынхабзэмкlэ и министерствэр я щIэгъакьуэныгъэ кьызэрагъэпэщ.

Правительствэм кьищтащ Къэбэрдей-Балькъэрым инвестицэ проектхэр щызыгъэзащIэ Iэнатlэхэм банк кредитхэр кьыIахьи папщIэ щыIэ хьэрыгъэ-ныгъэ зэрыгъэгъуэтыжынымкIэ. Абыхэм я щIыпIэ щыщ ЦIК-мрэ щIыналъэхэм я хэкIуэ комиссэмрэ кандидатхэм ятеухуауэ зэшIэуплъэкIэр и Iуэм зэфIагъэхьыну, зэхьныгъэм я пэ кьыхуэу агитацэ тхыльхэр нэпцIкэр зыгъэхьэзырхэр кьахутэну, ахэр кьыгъуаныну, апхуэдизу бзыгъэ щIагъэщащ ныкьуасныгъэхэр зыхуэдэмрэ абыхэм тращIыхьа унафэкэмрэ теухуа хьыбарэр зыхуэфащэ хэхакIуэ комиссэхэм и пIалъэм Iэрагъэхьэну.

КъБР-м и прокуратурэм и пресс-Iуэхущ1анIэ.

● Хэхьныгъэхэр-2011

Iэ щIэзыдзын хуейхэм я бжыгъэр ягъэмащIэ

Къэралым и Iэтащхьэр хэхьныр, муниципальнэ хэхьныгъэхэр, Къэрал Думэм и депутатхэр хэхьныр иджырей законодательствем тету кьызэрагъэпэщ, ауэ, дызэрыщыгъуаз щIа, законодательствем щIэх-щIэхьыр зэхъуэкIыныгъэхэр халъхьэ. Гу зылыытапхъэ апхуэдэ зэхъуэкIыныгъэхэр халъхьащ 2011 гъэм хэхьныгъэхэр зэрекIуэкIыну щIыкIэми. Абыхэм ящыщу нэхъ мыхьэнэшхуэ зиIэхэм ящыщыр политикэ партхэр хэхьныгъэхэм хэтын папщIэ Iэ щIэзыдзын хуейхэм я бжыгъэр мини 150-м нэсу зэрагъэмэщIар. Политикэ партхэм ящыщу щIыналъэ парламентхэм я Iыхьэ щаным нэхъри мынэхъ мащIэ зи лIыкIуэхэм яIыгъхэм хуитныныгъэ иратащ Урысей Федерацэм и Къэрал Думэм и депутатхэр хэхьным хэтын папщIэ щIыхуэхэм Iэ зыщIадз тхыльхэр зэхуамыхьэсыну.

Урысейм хэхьныгъэхэр зэрыщекIуэкIыну щIыкIэм нэгъуэщI зы зэхъуэкIыныгъи хэлъщ - щIыхуэхэм Iэ зыщIрагъэдза тхыльхэм ящыщу хэхьныгъэхэм хэтын процент 35-м щIигъунукъым.

Иджырей Iэмэпсымэхэм тращIыхь

Хэхьныгъэхэр щрагъэкIуэкIкIэ иджырей Iэмэпсымэхэр кьагъэсэбэпынущ. Абы Iэ зэрадэт щыкIэр иригъэфIэкIуэнущ икIи хэхьныгъэм кьрикIуэхэр кьэпщытэжыныр щIигъэпсынщ Iнущ. Иджырей техникэр апхуэдизу зыуэнуауэ нэхьалгъм кьалъэсэбэпащхьэм Урысей Федерацэм и УнафэщIыр щыхахкIи, Къэрал Думэм и депутатхэр щыхахкIи, муниципальнэ хэхьныгъэхэр щрагъэкIуэкIи. Дыгъэгъазэм екIуэкIыну хэхьныгъэхэм халъхьну апхуэдэ зэхъуэкIыныгъэ сэбэп хъуну кьыщIэкIынущ 2012 гъэм кьэралым и унафэщIыр щыхахкIи.

Жэпуэгъуэ мазэм хэхьныгъэхэр щекIуэкIкIэ веб-камерэхэр хэхьпIэ участккэ псоми я процентI 10-м нэблагъэм щагъэуфынущ. Мы Iуэхум щIэуэ нэгъуэщI зыи хэлъынущ: хэхьныгъэхэр щекIуэкIкIэ кьагъэсэбэпынущ Iэ зэрадэт бюлletенхэр кьызэрабж електронэ комплекс хэхаэр. Ахэр хэхьпIэ участккэ псоми я процентI 10-м нэблагъэм я Iэнущ.

Иджы яп дыдэу хуит ящI жып телефонхэр кьагъэсэбэпуэр Iэ я Iэтыну, абы папщIэ SMS хьыбархэр зэхьпIэхэм зэрахъуэжыну. Кьызэрагъэхэр щекIуэкI участккэхэм кьеклуэлIэну Iэмал зымыгъэуэтхэм зыгъэгъэпэщ я Iэщ жып телефонхэм я Java гуэдзэнхэр кьагъэсэбэпыну. А псори зыхуэунэтIар хэхакIуэхэм Iэ Iэтыныр ящыгъэпсынщ Iэныгъ, бюлletенхэр нэхъ тынщу зэхэтыжынущ.

● Шэрэдж куей

Музей къыщызэIуах

Шэрэдж муниципальнэ районым къэралым, республикэм, куейм и социально-экономикэ, щэнхабзэ зыужьыныгъэм хэлъхьэныгъэ I хуэзыщIа цIыхухэм я фэеплъыр зэрыщамыгъэкIуэдыным хущIокъу. Абы папщIэ музей къызэрагъэпэщыну я мурадщ.

ТЕМИРЖАНОВ Махъты си нэхъыжь, район администрацэм и лэжьакIуэхэмрэ Ветеранхэм я зэгухьэныгъэм щыщхэмрэ зыхэт къызэгъэпэщакIуэ комитет зэхашащ. Абы жэуап зыхь и секретарь, куейм и Пенсионерхэм я союзым и унафэщI Глашевэ Зое дыдэрыщитIэгъуэзамкIэ, тхылъхэр, тхыгъэхэр, сурэтхэр зэхуэхьэсащ. ЩIа щIа ящ. «ЩIыпIэм исхэр жыджэру кьыддоIэпыкьу. Унагъуэ къэс щахьмэ тхылъхэмрэ сурэтхэмрэ музейм къахь. ПщIэ зыхуэфащэ цIыхухэм я фэеплъыр хъумэныр щIэблэм я дежкIэ мыхьэнэшхуэ зиIэ Iуэхущ», - кьыхигъащащ абы.

БОЗИЕВЭ Залинэ,
Шэрэдж муниципальнэ щIыналъэм и пресс-Iуэхущ1анIэм и лэжьакIуэ.

● КъБР-м и прокуратурэм

Къапэщытхэр ягъэбелджылы

Къэбэрдей-Балькъэрым и Хэхакlуэ комиссэм, КъБР-м щыIэ МВД-м, ФСБ-м, Урысейм и МЧС-м, ФМС-м, ФСНП-м я щIыналъэ къудамэхэм, КъБР-м и Президентым и Администрацэмрэ Правительствэмрэ я пIыкIуэкIэр хэту 2011 гъэм жэпуэгъуэм и 14-м ресПубликэм и прокуратурэм щызэхэ та зэIущIэм щыхэпльащ 2011 гъэм дыгъэгъазэм и 4-м УФ-м и Къэрал Думэм и еханэ зэхуэсыгъуэм и депутатхэмрэ 2012 гъэм и гъатхэпэм Урысей Федерацэм и Президентымрэ хэхьным зыщыхуагъахьэзырыкIэ икIи ахэр ирагъэкIуэкIэ, сыт и пIэныкъуэкIи зэрыщIэу хабзэр къызэрагъэпэщын папщIэ. Iуэхур зэгъэщIыпIа Iэнатlэхэм кьапэщытхэм.

РЕСПУБЛИКЭМ и кьалэхэмрэ районхэмрэ я прокурорхэм пщэрыпIэ щащIащ хэхьныгъэхэм зыщыхуагъахьэзыхыр зэманым кьырыбыдэу зэконкэм зэрытетым зэпымыууэ кIэлъыпIэныр, щэхуэ Iэщалэткlэ хуиту икIи хэгъэзыхь хэмыльу щIыхуэхэ хэхьныгъэхэм зэжуэду хэтыным сабэп хуэхьунхэу.

Социальнэ ткIиягъ къэмыхьун, хэхьныгъэхэм пыща Iуэхуэхэмрэ жылагъуэ-политикэ щытыкIэмрэ зэIумыбз гуэрхэр кьахъэмыкIын щхьэкIэ, прокурорхэм хуагъэуащ социальнэ Iэнатlэм щыхуэхэм я хуитныныгъэхэр кьащIыгъэпыIыдуэм ткIиягъ ябгъэдыхьэну. Хабзэхьуэ Iэнатlэкэм я кьудамэхэм пщэрылъ щащIащ ЦИК-мрэ щIыналъэхэм я хэкIуэ комиссэмрэ кандидатхэм ятеухуауэ зэшIэуплъэкIэр и Iуэм зэфIагъэхIыну, зэхьныгъэм я пэ кьыхуэу агитацэ тхылъ нэпцIкэр зыгъэхьэзырхэр кьахутэну, ахэр кьыгъуаныну, апхуэдизу бзыгъэ щIагъэщащ ныкьуасныгъэхэр зыхуэдэмрэ абыхэм тращIыхьа унафэкэмрэ теухуа хьыбарэр зыхуэфащэ хэхакIуэ комиссэхэм и пIалъэм Iэрагъэхьэну.

КъБР-м и прокуратурэм и пресс-Iуэхущ1анIэ.

● Хэхьныгъэхэр-2011

Iэ щIэзыдзын хуейхэм я бжыгъэр ягъэмащIэ

Къэралым и Iэтащхьэр хэхьныр, муниципальнэ хэхьныгъэхэр, Къэрал Думэм и депутатхэр хэхьныр иджырей законодательствем тету кьызэрагъэпэщ, ауэ, дызэрыщыгъуаз щIа, законодательствем щIэх-щIэхьыр зэхъуэкIыныгъэхэр халъхьащ 2011 гъэм хэхьныгъэхэр зэрекIуэкIыну щIыкIэми. Абыхэм ящыщу нэхъ мыхьэнэшхуэ зиIэхэм ящыщыр политикэ партхэр хэхьныгъэхэм хэтын папщIэ Iэ щIэзыдзын хуейхэм я бжыгъэр мини 150-м нэсу зэрагъэмэщIар. Политикэ партхэм ящыщу щIыналъэ парламентхэм я Iыхьэ щаным нэхъри мынэхъ мащIэ зи лIыкIуэхэм яIыгъхэм хуитныныгъэ иратащ Урысей Федерацэм и Къэрал Думэм и депутатхэр хэхьным хэтын папщIэ щIыхуэхэм Iэ зыщIадз тхылъхэр зэхуамыхьэсыну.

Урысейм хэхьныгъэхэр зэрыщекIуэкIыну щIыкIэм нэгъуэщI зы зэхъуэкIыныгъи хэлъщ - щIыхуэхэм Iэ зыщIрагъэдза тхылъхэм ящыщу хэхьныгъэхэм хэтын процент 35-м щIигъунукъым.

Иджырей Iэмэпсымэхэм тращIыхь

Хэхьныгъэхэр щрагъэкIуэкIкIэ иджырей Iэмэпсымэхэр кьагъэсэбэпынущ. Абы Iэ зэрадэт щыкIэр иригъэфIэкIуэнущ икIи хэхьныгъэм кьрикIуэхэр кьэпщытэжыныр щIигъэпсынщ Iнущ. Иджырей техникэр апхуэдизу зыуэнуауэ нэхьалгъм кьалъэсэбэпащхьэм Урысей Федерацэм и УнафэщIыр щыхахкIи, Къэрал Думэм и депутатхэр щыхахкIи, муниципальнэ хэхьныгъэхэр щрагъэкIуэкIи. Дыгъэгъазэм екIуэкIыну хэхьныгъэхэм халъхьну апхуэдэ зэхъуэкIыныгъэ сэбэп хъуну кьыщIэкIынущ 2012 гъэм кьэралым и унафэщIыр щыхахкIи.

Жэпуэгъуэ мазэм хэхьныгъэхэр щекIуэкIкIэ веб-камерэхэр хэхьпIэ участккэ мини 10-м нэблагъэм щагъэуфынущ. Мы Iуэхум щIэуэ нэгъуэщI зыи хэлъынущ: хэхьныгъэхэр щекIуэкIкIэ кьагъэсэбэпынущ Iэ зэрадэт бюлletенхэр кьызэрабж електронэ комплекс хэхаэр. Ахэр хэхьпIэ участккэ псоми я процентI 10-м нэблагъэм я Iэнущ.

Иджы яп дыдэу хуит ящI жып телефонхэр кьагъэсэбэпуэр Iэ я Iэтыну, абы папщIэ SMS хьыбархэр зэхьпIэхэм зэрахъуэжыну. Кьызэрагъэхэр щекIуэкI участккэхэм кьеклуэлIэну Iэмал зымыгъэуэтхэм зыгъэгъэпэщ я Iэщ жып телефонхэм я Java гуэдзэнхэр кьагъэсэбэпыну. А псори зыхуэунэтIар хэхакIуэхэм Iэ Iэтыныр ящыгъэпсынщ Iэныгъ, бюлletенхэр нэхъ тынщу зэхэтыжынущ.

Тилов Хьэсэн Даммат и къуэр Iэ иIэтыну хуиту Iуащхьэмахуэ щIыналъэ хэхакIуэ комиссэм хэгъэхьэным и Iуэхукlэ

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм и Унафэ

2011 гъэм жэпуэгъуэм и 21-м Налшык къалэ №8/1-5

«Урысей Федерацэм и цIыхухэм хэхьныгъэхэм, референдумым хэтыныкIэ яIэ хуитныныгъэхэм я щэсыпIэ нэхьыщхьэхэм я Iуэхукlэ» Федеральнэ закону 2002 гъэм мэкьуауэгъуэм и 12-м кьыдэкIа №67-ФЗ-м и 20-нэ, 22-нэ, 26-нэ статьяхэм, «Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм и Iуэхукlэ» 2003 гъэм мазаем и 18-м Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм кьыщыдэкIа Закон №23-РЗ-м и 2-нэ статьям и «е» пунктым, «Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм щыщIэ щIыналъэ хэхакlуэ комиссэхэм я Iуэхукlэ» Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Закону 2003 гъэм щIышылIэн и 8-м кьыдэкIа №1-РЗ-м и 2-нэ статьям, «Iэ иIэтыну хуиту Iуащхьэмахуэ щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм хэт Жабоев Сулейман Магомед и къуэм и кьалэнхэр щхьэщыхьныр и Iуэхукlэ» Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм 2011 гъэм жэпуэгъуэм и 12-м кьыщта Унафэ №7/1-5-м япкъ иткIэ, Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм **унафэ ещI**:

1. Iэ иIэтыну хуиту Iуащхьэмахуэ щIыналъэ хэхакlуэ комиссэм хэгъэхьэн Тилов Хьэсэн Даммат и къуэр , 1961 гъэм къалъхуар, щIэныгъэ нэхъыщхьэ зиIэр, Бедыкъ къуажэм «Псоми я зэхуэдэ щIэныгъэ щрагъэгъуэт и школ» МОУ-м математикэмкIэ щезыгъаджэр икIи а комиссэм хагъэхьэну Бедыкъ къуажэм «Псоми я зэхуэдэ курыт щIэныгъэ щрагъэгъуэт школ» и МОУ-м и хэхакlуэхэм я зэхуэсым а комиссэм хагъэхьну кьыщагъэльэгъуар.

2. Мы Унафэр цIыхухэм хьыбар зэрырагъащIэ Iэнатlэхэм кьытраддэн икIи Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм Интернетым щIэ сайтым хагъэхьэн.

Хэхакlуэ комиссэм и УнафэщI ДЖЭШ Вячеслав
Хэхакlуэ комиссэм и Секретарь АТМУРЗАЕВЭ Ириндж

«Урысейм и Либерал-демократ парт» политикэ партым и Къэбэрдей-Балькъэр щIыналъэ къудамэм финанс Iуэхуэхэмкlэ и уполномоченнэ лIыкIуэр тхыным и Iуэхукlэ

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм и Унафэ

2011 гъэм жэпуэгъуэм и 21-м Налшык къалэ №8/4-5

Финанс Iуэхуэхэмкlэ езым и уполномоченнэ лIыкIуэр иригъэтхэн папщIэ, «Урысейм и Либерал-демократ парт» политикэ партым и Къэбэрдей-Балькъэр щIыналъэ къудамэм Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм ирита тхыльхэм хэпльащ IкIи «Урысейм и Либерал-демократ парт» политикэ партым и Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Хэхуэсым и Къарал Думэм и депутатхэр хэхьным и Iуэхукlэ» 2005 гъэм накьыгъэм и 18-м кьыдэкIа Федеральнэ закон №51-ФЗ-м и 26-нэ статьям и 6-нэ пунктымрэ 35-нэ статьямрэ я лъабжьэу Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Хэхакlуэ комиссэм **унафэ ещI**:

1. «Урысейм и Либерал-демократ парт» политикэ партым и Къэбэрдей-Балькъэр щIыналъэ къудамэм хуит щIын хэхьныгъэ фондыр зэфIигъэувэн папщIэ езым и хэхьныгъэ счет щхьэхуэ «Урысейм и Ахъшэ хуэмапIэ банк» акционер обществэ зэIухам и Къэбэрдей-Балькъэр щIыналъэ щIыналъэ щIыналъэ

Адыгэ лъэпкъхэр дауэ къызэрыхъуар?

Тхыдэ

Хетт (хьэт) хьыбарыжьхэм хэт хьэщхьэрыIуэ шынагъуэ. *Сурэтыр ди эрэм и пэкIэ III илъэс миным ящIащ.*

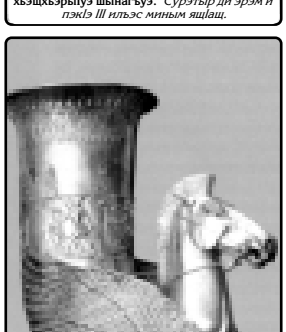

Меотхэм я ритон (кумбыгъэ). *Ди эрэм и пэкIэ V лIэщIыгъуэ.*

Меотхэм я кхъуэщын (амфорэ). *Ди эрэм и пэкIэ V лIэщIыгъуэ.*

**Къэбэрдей-Урыс Къэрэ-Щэрджэс Республикэм и Къэбэрдей-Балъкъэр Къэрэ-Щэрджэс университетым и Археологиемрэ Этнографиемрэ я Институтым и Къэбэрдей-Балъкъэр Къэрэ-Щэрджэс Республикэм и Къэбэрдей-Балъкъэр Къэрэ-Щэрджэс университетым и Тарихъ

КІыщ Мухьэдин и вагъуэ

● Тхылъыщ1э

Дуней псом кьыщы1ыхуэ сурэтыщым и ныжьыр ильэс 70 щрикъум прихьэ-л1эу «К1ыщ Мухьэдин. Дахагъэм и гим» тхыл1ь купщ1афIэр къыдэк1ащ. Абы ихуащ К1ыщым и Iэдакъэщ1эк1 сурэту 800-м щ1игъ.

КЪЭБЭРДЕЙ-Балькъэрым и гъэ джэр дунейпсо утыку изыхьэну зыхуэзэф1ек1а К1ыщ Мухьэдин и творчествэр Iщ1агъэл1-хэм, философхэм, тхыдэтхэм иджыри ядж1ыну к1ап эщ1ыпл1ыщ. Сурэтыщ1 Iэ3эм и Iэдакъэщ1эк1хэм деплъа нэужь, къаруущ1э к1ыытхальхьэ, псэм зегьэпсэху. Жы1пI хьунущ К1ыщым и л1эжьыгъэхэр Къэбэрдей-Балькъэрым и Iуащ1эр к1ыззэрыгъ-нэхуамрэ зэрэзиужьамрэ я тхыдэу.

80 гъэхэм Урысейм и сурэтыщ1хэм яхьихьа К1ыщым и гур зэрыдунейуэ хуэзэIуихащ. Зэ4чиишхуэ зыбГъэдэ1ь сурэтыщ1ым псэр игъэгуф1эрэ дзрэжьгъуэ кьурту и хьэхьуэл1э щ1ыуэрым и кьуле-гъэри, хьэрщым и дахагъэри, щ1ыпI1э зэхуэмыдзэхэм щ1ипсэу ц1ыхухэмрэ псэущ-хьэхэмрэ я 1епльэхэри. Гу лыйботэ и л1эпкъэгъуэхэр зэрыгушхуэ хуэджыкиным и Iэдакъэщ1эк1хэм и хэкум, л1эпкъым яхэль щхьэхуэныгъэхэр Iупщ1у кьыззэрыщигъэльэгъуам.

К1ыщ Мухьэдин и творчествэр дуней псом кьыззэрыщ1ащ1ыгъ и щ1ыхьэтщ и Iэдакъэщ1эк1хэм Налшык, Москва, Лондон, Андалузиием, нэгъуэщ1 щ1ыпI1э куэдым зэрыщигъэльэгъуамрэ ц1э л1ыпI1эхэр кьызззэрыфIащамрэ. Апхуэдэущ кьы-Хуагъэфэщауэ зэрихьэ КъБР-м и ц1ыхубэ сурэтыщ1, ШДДАА-м и академик щ1э л1ыпI1эхэр ик1и Художествэхэм зэмк1э Урысейм, Европэм щ1э1э академиехэм зэрахэтыр.

Къыхэгъэщ1ыпхъэщ: абы и Iэдакъэщ1эк1хэм ящ1ыщ куэдыр дуней псом и щ1ыналъэ зэмыл1э ужьыгъу эхэм щ1ыпсэ уэхм, и сурэтхэр фIыуэ зыльагъуэхэм зэрызэхуахьсыр. Ах эр Мухьэдин иритащ Урысейм, Великобританиием, Испаниием, Германиием, Исландиием, Польшэм, Финляндиием, Америкэм и Штат Зэгуэтхэм, Бразилиием, Япониием, нэгъуэщ1 къаралхэм щ1ыщхэм. К1ыщым щ1ыпсэ мастерскоехэр щ1ипсу Налшык, Москва, Мадрид, Лондон.

Зи творчествэр ди къэралмрэ нэгъуэщ1 щ1ыпI1эхэм щ1ыщ1эрыIуэ художникхэм «К1ыщ Мухьэдин. Дахагъэм и гим» Iэдакъэщ1эк1хэм деплъа нэужь, къаруущ1э к1ыытхальхьэ, псэм зегьэпсэху. Жы1пI хьунущ К1ыщым и л1эжьыгъэхэр Къэбэрдей-Балькъэрым и Iуащ1эр к1ыззэрыгъ-нэхуамрэ я тхыдэу.

80 гъэхэм Урысейм и сурэтыщ1хэм я ныжьыр ильэс 70 щрикъум прихьэ-л1эу «К1ыщ Мухьэдин. Дахагъэм и гим» тхыл1ь купщ1афIэр къыдэк1ащ. Абы ихуащ К1ыщым и л1эжьыгъэхэр Къэбэрдей-Балькъэрым и тхыдэ.

Зи творчествэр ди къэралмрэ нэгъуэщ1 щ1ыпI1эхэм щ1ыщ1эрыIуэ художникхэм «К1ыщ Мухьэдин. Дахагъэм и гим» Iэдакъэщ1эк1хэм деплъа нэужь, къаруущ1э к1ыытхальхьэ, псэм зегьэпсэху. Жы1пI хьунущ К1ыщым и л1эжьыгъэхэр Къэбэрдей-Балькъэрым и тхыдэ.

Мухьэдин псэр зыгъэхуабэ гуапагъэ кьызыбГъэдэк1, щ1ыхуэхэр малъхьэдисым хуэдэу зэщ1эзызыщ сурэтыщ1ыр. Жы1апхьэщ, зи талантымк1э дуней псом кьыщ1ыхьхуауэ апхуэдэ л1ыпI1эхэр зыхэльхэр зэрызэрызыхьэр. И л1ыпI1эгъэмрэ нобэрей зэманымрэ бэдзэ зэпыщ1ащ ик1и абыхэм Iащ1эм кьыщ1ыхьу Iуэху зэ1ымыбзэр, л1ыпкъхэм яку дэлъ зэныбжьэгъуэгъуэу кьащ1ыльагъэ.

К1ыщыр кьэрал зэмыл1эужьыгъуэ куэдым щ1ыщ, Къэбэрдей-Балькъэрым кьызыхэк1а адыгэ л1эпкъымрэ яхуэфащэу кьыщ1ыгъуэ. Мухьэдин хамэ кьэралхэм я Iуащ1эм и Iуащ1эр зэрыщ1ыщ1ыхьэ. Мухьэдин и творчествэм хэлъ щхьэхэм зэрызэрыщ1ыхьэ. Ар зэщ1хьыр ди щхьэщыгъ м и щ1ыхуэ-бэ сурэтыщ1, ШДДАА-м и академик щ1э л1ыпI1эхэр ик1и Художествэхэм зэмк1э Урысейм, Европэм щ1э1э академиехэм зэрахэтыр.

Мухьэдин и творчествэр Iуащ1эхэм кьыхэзыгъэщ1ащ1ыгъ и щ1ыхьэтщ и Iэдакъэщ1эк1хэм Налшык, Москва, Лондон, Андалузиием, нэгъуэщ1 щ1ыпI1э куэдым зэрыщигъэльэгъуамрэ щ1э л1ыпI1эхэр кьызззэрыфIащамрэ. Апхуэдэущ кьы-Хуагъэфэщауэ зэрихьэ КъБР-м и щ1ыхубэ сурэтыщ1, ШДДАА-м и академик щ1э л1ыпI1эхэр ик1и Художествэхэм зэмк1э Урысейм, Европэм щ1э1э академиехэм зэрахэтыр.

Мухьэдин и творчествэр дуней псом кьыззэры